

Nagnuma Faro*

KONCEPCJE ROZWOJU GOSPODARCZEGO GWINEI
W LATACH 1958-1978 I ICH REALIZACJA

Przez rozwój społeczno-ekonomiczny rozumiemy zwykle proces powiększania się z roku na rok agregatowych wielkości ekonomicznych, charakteryzujących gospodarkę kraju, powiązany z korzystnymi zmianami w strukturze tych wielkości, z pozytywnymi przeobrażeniami typu jakościowego w dziedzinie stosunków ekonomicznych i społecznych oraz ze wzrostem dorobku naukowego i kulturalnego społeczeństwa¹. Proces rozwoju odzwierciedlają więc pozytywne przemiany wszystkich obejmujących go czynników. Czynniki te są wewnętrznie zróżnicowane, a natężenie ich przejawiania się zależne jest od warunków działania danego kraju.

Opanowywanie procesu rozwoju wymaga dobrej znajomości wzajemnego oddziaływania jego czynników. Znajomość ta musi być oparta na głębokiej analizie tych procesów oraz czynników je wywołujących. O realnym rozwoju można mówić wtedy, gdy wszystkie czynniki zostaną wykorzystane prawidłowo, tzn. odpowiednio do warunków obiektywnych danego państwa. Wykorzystanie ich winno odbywać się przy zachowaniu określonych proporcji, niedopuszczających ani do zbytniego preferowania jednych, ani do rezygnacji z innych czynników. W tym sensie można mówić o prawie proporcjonalnego wykorzystania czynników dla potrzeb rozwoju określonego kraju.

Przedmiotem polityki rozwojowej państwa jest zapewnienie pewnej harmonijności gospodarki narodowej oraz pómódowanie wykona-

* Doktorant w Katedrze Planowania i Polityki Ekonomicznej UŁ.

¹ Por. B. Winiarski, System planowania gospodarki narodowej, Warszawa 1977, s. 188.

nie przedsięwzięć (celów) prowadzących gospodarkę na wyższy stopień rozwoju. Konkretnym wyrazem celów, zadań i środków realizacji tej polityki jest strategia rozwoju.

Zatem przez strategię rozwoju rozumiemy świadomą i całościową działalność w skali makroekonomicznej, zakładającą osiągnięcie określonych celów mierzalnych ilościowo (wzrost ekonomiczny) i jakościowo (skutkiem są zmiany w strukturach ekonomicznych, techniczno-organizacyjnych, etc.) przy wyrażonym określeniu środków oraz przedsięwzięć, za pośrednictwem których cele te można osiągnąć².

Każda strategia musi uwzględniać wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania jej realizacji. Wzajemne relacje między tymi dwoma rodzajami uwarunkowań zależą najogólniej rzecz biorąc od:

- a) poziomu rozwoju gospodarczego,
- b) wielkości kraju i posiadanych zasobów, w tym osobowych,
- c) stopnia otwartości gospodarki narodowej (udział w międzynarodowym podziale pracy),
- d) typu wzrostu, będącego zarówno pochodną (funkcją) poprzednio wymienionych czynników, jak i wielkością niezależną, określoną przez podmioty realizujące strategię i mające pewien (mniejszy lub większy) margines swobody działania³.

Strategia rozwoju w sensie koncepcyjnym ma zasadniczy wpływ na rozwój realny kraju. Prawidłowa koncepcja sprzyja, zaś wadliwa nie sprzyja rozwojowi i powoduje powstawanie dysproporcji w gospodarce narodowej, przez co utrudnia, a czasami nawet hamuje dalszy jej rozwój. Dlatego też, celem władzy państwowej, odpowiedzialnej za losy państwa, jest poszukiwanie strategii najlepszej.

Można rozróżnić dwa rodzaje strategii najczęściej spotykane w praktyce społeczno gospodarczej: pierwsza oparta na tzw. równowaznym rozwoju, zakładająca harmonijne rozwijanie wszystkich dziedzin gospodarki narodowej. Druga zaś oparta na rozwoju selektywnym, polegająca na dokonywaniu wyboru dziedzin czy problemów gospodarki i koncentrowaniu na nich wysiłków.

Problem poszukiwania i wyboru najlepszej strategii wiąże się

² Por. J. K l e e r, Czynniki zewnętrzne a strategia rozwoju w trzecim świecie, "Ekonomista" 1979, nr 3, s. 713.

³ Ibidem.

z problemami natury: politycznej (poparcie społeczeństwa), społecznej (zapewnienie zaspokojenia najszerzych jego potrzeb), ekonomicznej (możliwość gospodarczego zaspokojenia potrzeb poprzez racjonalne wykorzystanie posiadanych zasobów).

Celem artykułu jest przedstawienie rozwoju gospodarczego Gwinei z punktu widzenia przyjmowanych koncepcji. Ich analiza pozwoli na sformułowanie wniosków dotyczących wprowadzenia do nich pewnych udoskonaleń. Celowi temu podporządkowana jest budowa opracowania, które składa się z trzech części:

- opisu poziomu rozwoju gospodarki Gwinei, który jest podstawowym czynnikiem określającym ramy przyjmowanych koncepcji,
- analizy kierunków rozwoju gospodarki Gwinei od 1960 do 1978 r. Okres ten podzielony jest na trzy etapy odzwierciedlające przyjmowane kierunki strategii,
- wniosków dotyczących wyboru przyszłej strategii.

1. Charakterystyka rozwoju społeczno-gospodarczego Gwinei⁴

Gwinea należy do krajów najsłabiej rozwiniętych wśród krajów rozwijających się. Produkt narodowy brutto na jednego mieszkańca wynosił w 1977 r. 206,3 \$ US, stopa jego wzrostu w latach 1973-1979 wynosiła średnio 3,4%, a na jednego mieszkańca 0,64%. Kraj zajmuje ok. 245 tys. km² i zamieszkuje go ok. 5,5 mln osób.

Podstawowym działem gospodarki jest rolnictwo. Z rolnictwa utrzymuje się ok. 80% ludności. Jest ono prymitywne i zacofane pod względem technicznym. Produkcyjność w tym dziale jest siedmiokrotnie niższa niż w pozostałych działach gospodarki. Najczęściej stosowanymi narzędziami pracy są: pług, motyka, radło, brona, sierp. Radło i motyka są coraz częściej zastępowane pługiem ciągniętym przez woły. Równocześnie prowadzi się stopniową mechanizację. Jak dotąd większość prac polowych wykonywanych jest ręcznie.

⁴ Dane o gospodarce pochodzą z: Gwinei - Memorandum économique, vol. I, rapport nr 3150, Gui, Janvier 1981 oraz Gwinei - Memorandum économique, vol. II, annexe statistique, rapport nr 3250, Gui, Janvier 1981.

Masowy analfabetyzm wśród ludności wiejskiej utrudnia jej dostęp do fachowej literatury, a tym samym do nowych, bardziej współczesnych, metod uprawy ziemi. Trudności w faktycznym objęciu obowiązkiem nauki wszystkich dzieci wiejskich poważnie utrudniają i przesuwają w czasie modernizację metod produkcji w rolnictwie.

Niski poziom rozwoju sił wytwórczych i tradycyjny system gospodarowania w rolnictwie, ograniczają tempo wzrostu produkcji tego działu (tab. 1).

T a b e l a 1

Wskaźnik produkcji rolniczej w Gwinei w latach 1969-1979
(1969-1971 = 100)

Wyszczególnienie	Wskaźnik ^a	1969	1971	1973	1975	1977	1979
Produkcja żywności	A	98	103	101	109	111	117
	B	98	102	100	107	108	110
Produkcja ogólna rolnictwa	A	98	102	101	108	109	115
	B	99	101	100	106	101	108
Produkcja żywności na jednego mieszkańca	A	100	100	93	95	91	91
	B	100	99	94	95	87	89
Produkcja ogólna rolnictwa na jednego mieszkańca	A	100	100	93	94	90	90
	B	101	99	93	94	85	87

^a A - wskaźnik dla Afryki; B - wskaźnik dla Gwinei.

Ź r ó d ł o: Dane zaczerpnięte z: Organization des Nations Unies pour l'alimentation et l'agriculture, Annuaire FAO de la production, vol. 33, 1980, tableau - Indices FAO de la production agricole, s. 75, 77, 79, 80.

Plony z jednego hektara są bardzo niskie, nie tylko w porównaniu ze średnimi światowymi, ale także ze średnimi afrykańskimi. Coraz bardziej zaostrza się deficyt żywnościowy. Produkcja eksportowa stale maleje. Przyczynami takiego stanu są m. in.:

- choroby roślin i brak środków owadobójczych,
- brak środków finansowych dla utrzymania i rozszerzania przejmowanych plantacji kolonialnych,
- braki nawozów, powodujące znaczne spadki wydajności,
- nie wykonanie planów produkcyjnych.

Rozdrobnienie gospodarstw i przeludnienie wsi ograniczają wzrost towarowości rolnictwa. Mały udział produkcji rynkowej rolnictwa jest również rezultatem, poza wyżej wymienionymi czynnikami, słabego powiązania chłopów z rynkiem z powodu trudności dostępu do niego (duże odległości, złe drogi, brak środków transportowych) i braku bodźców do wyjścia na rynek.

W gospodarce Gwinei najważniejszą gałęzią przemysłu jest górnictwo (przemysł wydobywczy). Najważniejszymi surowcami mineralnymi są: boksyty, rudy żelaza, diamenty, złoto, uranum.

Obecnie wydobywa się głównie boksyty. Zajmuje się tym jedno przedsiębiorstwo państwowe i dwa mieszane, w których Gwinea posiada 49% akcji (pozostałe 51% należy do zagranicznych firm produkujących aluminium). Rezerwy boksytów kraju oceniane są na ponad 12 mld ton, tj. ok. 2/3 rezerw światowych. Roczna ich produkcja przekracza 12 mln ton, z czego ok. 6 mln ton służy do produkowania 600 tys. ton tlenku glinu. W 1979 r. górnictwo reprezentowało 18,5% wewnętrznego produktu brutto. Eksport tlenku glinu i boksytów sięga rocznie 360 mln \$ US (ponad 96% przychodów z eksportu).

Istniejące przedsiębiorstwa górnicze stanowią pewną "enklawę ekonomiczną", oderwaną od reszty gospodarki narodowej. Całe górnictwo w 1979 r. zatrudniało ok. 11,3 tys. osób, co stanowiło 8% zatrudnienia sektora nowoczesnego. Niemal całe zaspokojenie osób zatrudnionych w górnictwie w dobra konsumpcyjne pochodzi z zagranicy, co ogranicza wpływ, jaki na rozwój wewnętrznej produkcji rolnej czy przemysłowej może wywierać wzrost popytu z ich strony. Górnictwo z powodu jego bliskiego sąsiedztwa z wybrzeżem nie wywarło zasadniczego wpływu na rozwój szlaków transportowych wewnątrz kraju. Dochody płynące z niego odgrywają zasadniczą rolę w budżecie państwa. Stanowią one (poza pomocą zagraniczną) jedyne źródło finansowania programów rozwojowych.

Eksploracja bogatych zasobów mineralnych Gwinei jest hamowana przez wysokie koszty tego typu inwestycji, konieczność po-

trzebnej tu infrastruktury. Rozwój hutnictwa aluminium wymaga uprzednio zbudowania w kraju wielkiej elektrowni, która dostarczałaby taniej energii elektrycznej.

Bardzo niski jest udział przemysłu przetwórczego w globalnej produkcji krajowej. W 1979 r. reprezentował on ok. 4% wewnętrznego produktu brutto, zatrudniał 0,2% ludności zawodowo czynnej (5,3% zatrudnionych w sektorze nowoczesnym). Istnieje w nim przedsiębiorstwa państwowe (przeważające), mieszane (dopiero powstające) i prywatne. Te ostatnie są na ogół drobnymi warsztatami rzemieślniczymi. Przetwórstwo występuje w takich dziedzinach jak: przemysł rolno-spożywczy (przetwórnictwo owoców, tytoniu, browary i inne); przemysł włókienniczy i odzieżowy; przemysł materiałów budowlanych i wyposażenia (cement, cegła, produkty aluminiowe, gospodarstwo domowe); fabryka narzędzi rolniczych, montaż i naprawa samochodów; przemysł chemiczny (produkcja farmaceutyczna, kosmetyki, farby itp.); przemysł drzewny (dwa tartaki, jedna fabryka mebli).

W strukturze towarowej eksportu nastąpił szybki wzrost udziału surowców mineralnych kosztem udziału produktów rolniczych. Eksport surowców mineralnych (głównie boksyty) to ponad 90% towarów wywożonych (tab. 2). Eksport produktów rolnych w ostatnich latach nie przekraczał 12% wolumenu z okresu przed uzyskaniem niepodległości. Wśród produktów rolnych jedynie eksport ananasów utrzymuje swój poziom z 1957 r., a to dzięki projektowi Daboya finansowanemu przez Bank Światowy. Przyczynami spadku produkcji eksportowej są, oprócz wymienionych już czynników, nieadekwatna polityka cenowa i wadliwy system handlowy. Brak właściwych bodźców powodował, że większość chłopów rezygnowała z uprawy eksportowej całkowicie lub na rzecz przemysłu.

Skutkiem zacofania gospodarki jest wysoki udział importu przemysłowych artykułów konsumpcyjnych. Świadczy o tym również wysoki w nim udział maszyn i urządzeń, co oznacza równocześnie zapoczątkowanie industrializacji. Zacofanie rolnictwa sprawia, że stale wzrasta import żywności. Charakterystyczny dla stadium rozwoju, w jakim znajduje się Gwinea jest znikomy udział surowców w imporcie, wynikający z braku rozwiniętej krajowej produkcji przetwórczej.

W strukturze geograficznej handlu rynki Europy Zachodniej i innych kapitalistycznych krajów uprzemysłowionych są rynkami

T a b e l a 2

Struktura towarowa obrotów dla wybranych lat 1964-1978
(w %)

Wyszczególnienie	1975	1964- -1965	1972- -1973	1974- -1975	1976	1977	1978
Import							
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100
Przemysłowe artykuły konsumpcyjne i żywność	91	62	23	36	39	57	47
Import inwestycyjny	9	20	27	28	21	16	28
Import dla przedsiębiorstw górniczych		18	50	36	27	27	25
Specjalny program importu ^a					13		
Pokrycie importu przez ekeport		79,7	85,1	-	95,7	126,1	108
Ekeport							
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100
Surowce mineralne	29	69	71	94	98	95	98
w tym:							
bokeyty	9	2	-	50	66	64	68
tlenek glinu	-	62	71	44	32	31	30
inne surowce mineralne	20	5	-	-	-	-	-
Produkty rolnicze	71	31	29	6	2	5	2

^a Składał się z artykułów konsumpcyjnych.

Ź r ó d ł o: Opracowanie własne na podstawie danych z: Gwinei - Memorandum économique, vol. I, rapport nr 3150, Gui, Janvier 1981, s. 28; Gwinei - Memorandum économique, vol. II, annexes statistiques, rapport nr 3250, Gui, Janvier 1981, s. 32.

podstawowymi. Udział krajów socjalistycznych maleje, wzrasta natomiast udział EWG (-w następstwie łączenia się Gwinei z EWG w ramach tzw. "konvention de Lome"). Obecnie na EWG przypada ponad połowa obrotów handlowych Gwinei. Nie mniejsze znaczenie w handlu zagranicznym kraju, mają państwa rozwijające się. Na kraje te przypadało ok. 15% wartości obrotów.

2. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gwinei

Wyżej przedstawiony obraz gospodarki Gwinei ukształtował się pod wpływem dotychczasowych koncepcji strategii jej rozwoju, jak i warunków ograniczających realizację przyjętych założeń. Koncepcje te odpowiadają trzem okresom planowania rozwoju społeczno-gospodarczego. Okres pierwszy obejmuje lata 1958-1963, drugi lata 1964-1971, zaś trzeci lata 1972-1978.

W okresie pierwszym ważna jest koncepcja planu trzyletniego - 1960-1963. Zakładano w nim równomierny rozwój wszystkich dziedzin gospodarki. Plan ten miał stworzyć podstawy niezależnej gospodarki Gwinei. Założono w nim przyspieszoną reorganizację całej gospodarki. Cel ten zamierzano osiągnąć przez⁵:

- rozbudowę infrastruktury kraju: instalację nowoczesnych nadajników, nowoczesną drukarnię, modernizację lotnisk, budowę hoteli, wyposażenie linii kolejowej i dróg,
- szybki rozwój produkcji rolniczej głównie dzięki spółdzielczości i stopniowej mechanizacji rolnictwa,
- industrializację kraju,
- przyspieszenie rozwoju ogólnej oświaty i kształcenia technicznego.

Inwestycje tego okresu pochłaniały 25% wewnętrznego produktu brutto. Niestety przewidywane proporcje (50% w dziale produkcyjnym, 30% na wyposażenie socjalne, 20% na infrastrukturę administracyjną) nie były respektowane z powodu braku środków finansowych i złej organizacji wykonania zadań. Około 71% wydatków pochłonęły infrastruktura socjalna i transportowa, w dziale bezpośrednio produkcyjnym zainwestowano 30% (tab. 3).

Taka proporcja wydatków pogłębiała tylko problemy finansowe, bowiem dział nieprodukcyjny pochłaniał środki pochodzące ze słabo rozwiniętego działu produkcyjnego. Podczas realizacji tego planu dokonano nacjonalizacji, przeprowadzono reformę pieniężną, powstały pierwsze zakłady przemysłowe (przemysł lekki), liczne szkoły podstawowe i średnie oraz dwie politechniki. W rolnictwie powstały różne formy spółdzielczości (spółdzielnie komunal-

⁵ Por. Conference des Nations Unies Sur les pays les moins avancées memoire de la Gwinei, Nations Unies 1980.

T a b e l a 3

Plany rozwoju społeczno-gospodarczego 1960-1978
(estymacja wydatków w mln syli)
(ceny bieżące)

Wyszczególnienie	Plan trzyletni 1960-1963		Plan siedmio- letni 1964-1971		Plan pięcio- letni 1973-1978	
	wartość	%	wartość	%	wartość	%
Wydatki ogółem inwestycje	3 725 5	100,0	8 760 0	100,0	9 865 8	100,0
Rolnictwo	480 0	12,9	590	6,7	2 646 2	26,8
Przemysł i energia	632 3	17,0	4 200 0	47,9	3 903 3	39,6
Roboty publiczne i transport	1 261 9	33,9	2 900 0	33,1	1 516 5	15,4
Inne działy	1 351 3	36,3	1 070 0	12,2	1 799 8	18,2

Ź r ó d ł o: Gwinei - Memorandum économique, vol. I, rapport
nr 3150, Gui, Janvier 1981, s. 14.

ne, regionalne, państwowe). Plan ten pozwolił krajowi zerwać z kolonialną strukturą gospodarki, nieadekwatną dla przyspieszonego wzrostu gospodarczego.

Okres siedmioletniego planu - 1964-1971. Wyciągając wnioski z realizacji pierwszego planu, zdecydowano się zrezygnować ze wzrostu zrównoważonego (nieudanego z powodu ograniczeń rzeczowych i osobowych). Przyznano priorytet uprzemysłowieniu. Zakładano wówczas tworzenie i poszerzenie materialnej bazy gospodarki poprzez industrializację i zmniejszenie zależności gospodarki od rolnictwa i rozwijanie tego ostatniego dzięki przemysłowi. W tym celu przewidywano⁶:

- wykorzystanie bogactw naturalnych kraju przez tworzenie dużych kompleksów przemysłowych i rozwój infrastruktury ekonomicznej,

- zwiększenie wpływów eksportowych przez rozwój przemysłu pierwszej przeróbki wywożonych surowców,

- zmniejszenie wydatków na import dzięki wytwarzaniu na miejscu artykułów przemysłowych pierwszej potrzeby,

⁶ Por. A. S. T o u r e, Plan Septenal 1964-1971, t. XIV, Conekry 1964.

- wzrost produktu narodowego i zaspokojenie żywotnych potrzeb ludności, których rozwiązanie zależało dotąd od zagranicy.

Zakładano, iż rozwój przemysłu musi iść w parze z rozbudową energetyki jako zasadniczym czynnikiem produkcyjności, niezbędnym przemysłowi. Chciano tego dokonać poprzez waloryzację naturalnych możliwości energii wodnej kraju. Rozbudowa infrastruktury transportowej stanowi również wstępny warunek każdej industrializacji (jako środek łączności między produkcją a rynkiem zbytu, między miejscem produkcji surowców a przedsiębiorstwami przemysłowymi).

Biorąc pod uwagę środki rozporządzalne i kryterium rentowności, zakładano z jednej strony utrzymanie rozsądnej łączności między przemysłem a rolnictwem, które miało dostarczyć surowców dla przemysłu i żywność dla tam zatrudnionych. Z drugiej - między przemysłem a handlem zagranicznym, bowiem w kraju rozwijającym się każde uprzemysłowienie dokonuje się przez import środków wyposażenia.

W ten sposób rozwojowi przemysłu został podporządkowany rozwój pozostałych działów. Podstawą tego planu były więc nie zakończone operacje poprzedniego planu, następnie nowe operacje przemysłowe i infrastrukturalne. Kierunkiem rozwoju przemysłu był wzrost produkcji antyimportowej pozwalającej krajowi na:

- oszczędzanie części dewiz, uprzednio przeznaczanych na zakup tych artykułów,
- zwiększenie asortymentów produkcji krajowej,
- zwiększanie zatrudnienia,
- lepsze wykorzystanie miejscowych surowców.

Zagraniczni inwestorzy mieli odgrywać ważną rolę w dziedzinie wykorzystania zasobów mineralnych kraju i rozbudowy przemysłu. Sektor mieszany obejmuje prawie cały przemysł górniczy. Lokalne przetwórstwo produktów mineralnych kraju było dziedziną, do której kraj spodziewał się napływu zagranicznych inwestycji, co w konsekwencji miało przynieść znaczne powiększenie zasobów kapitału.

Drugą dziedziną (podporządkowaną jednak rozwojowi przemysłu), na którą zwrócono dużą uwagę w tym okresie było rolnictwo. Zaplanowano tu zwiększenie powierzchni upraw i mechanizację prac oraz intensyfikację upraw surowców dla przemysłu rolno-spożyw-

czego. Wymagało to dużych nakładów finansowych, przekraczających możliwości własne gospodarstw.

Za jeden z warunków dalszego rozwoju uznano wzrost wartości eksportu do poziomu równoważącego wydatki importowe. Środkiem prowadzącym do tego celu miała być zmiana struktury eksportu polegająca na wzroście wywozu nie czyatego, lecz przerabianego surowca. Uruchomienie przemysłowej produkcji antyimportowej i artykułów żywnościowych stanowiło potencjalne źródło oszczędności dewiz.

Niewłaściwa struktura wydatków inwestycyjnych państwa polegała przede wszystkim na nadmiernej rozbudowie nieprodukcyjnych działów gospodarki oraz na niedoinwestowaniu rolnictwa. Rozpoczętym przez państwo inwestycjom socjalno-infrastrukturalnym nie towarzyszył (spodziewany) napływ inwestycyjnego kapitału zagranicznego ani też kapitału prywatno-rodzimego (krajowego) do przemysłu.

Rozwój przemysłu lekkiego przyniósł ograniczone efekty gospodarcze. Skoncentrowanie się na produkcji dóbr konsumpcyjnych nie mogło podtrzymać wzrostu gospodarczego w dłuższym okresie a przede wszystkim rozwiązać problemu zatrudnienia.

Przeznaczenie nadmiernych nakładów na cele socjalno-administracyjne i infrastrukturalne spowodowało, że na rynku wystąpił brak artykułów przemysłowych i rolnych. W konsekwencji wywarło to ujemny wpływ na rozwój rynku wewnętrznego i ogólne tempo wzrostu gospodarczego.

Obok założeń gospodarczych w programie rozwojowym zamieszczone były podstawowe zasady polityki gospodarczej rządu. Polityka ta zakładała długofalowy rozwój gospodarki narodowej, opartej na silnym sektorze państwowym.

Postęp jakiego dokonano w Gwinei w wyżej wymienionych okresach w dziedzinie usług społecznych i publicznych był duży. Sytuacja przedstawiała się gorzej, jeżeli chodzi o rozwój samej gospodarki. Rosnący popyt ludności na różnorodne towary nie był zaspokojony przez gospodarke wskutek braku dostatecznej produkcji miejscowej oraz ograniczeń importowych. Mimo że Gwinea była krajem rolniczym, to jednak musiała importować żywność, spadły wpływy dewizowe. Wewnątrz kraju wzrósł deficyt budżetowy państwa i jego zadłużenie. Do 1976 r., bilans handlowy był ciągle ujemny, mimo że ograniczono import i zwiększono eksport.

Plan 5-letni 1973-1978 zakładał wyeliminowanie wyżej wymie-

nionych braków. Nastąpił pewien zwrot w koncepcji strategii rozwojowej. Przyznano pierwszeństwo rolnictwu. Zakładano⁷:

- umocnienie podstaw materialnych społeczeństwa gwinejskiego, przy oparciu się na wspólnotach wiejskich i zakładach szkolnych,
- przyznawanie priorytetu promocji chłopskiej,
- zwiększenie ilościowe i jakościowe produkcji rolniczej przez poszukiwanie i zastosowanie wszystkich środków przydatnych do przekształcenia życia wiejskiego,
- wykorzystanie bogactw naturalnych kraju poprzez tworzenie dużych kompleksów przemysłowych i rozwój infrastruktury ekonomicznej,
- wzrost kwalifikacji zasobów ludzkich przez przyspieszenie nauczania i wychowania młodzieży.

Dlatego też rozpoczęto mechanizację rolnictwa, decydując się na jego intensyfikację. Rozbudowano państwowe i spółdzielcze gospodarstwa rolne. Otrzymały one ogromne przydziały ziemi (ponad 450 tys. ha), znaczną pomoc materialną i finansową. Nie przyniosło to jednak oczekiwanych wyników. Nie podniosła się wydajność rolnictwa ani nie wciągnięto go w orbitę planu gospodarczego. Nie wykorzystanie przez owe gospodarstwa przyznanej im ziemi oraz maszyn, zahamowało przewidywany wzrost ich produkcji. Przyjęta zaś droga modernizacji rolnictwa okazała się przedwcześnie. Przyczyny tego były następujące:

- brak warunków sprawnej pracy importowanego sprzętu (jakość siły roboczej, części zamienne do maszyn),
- nieumiejętne łączenie mechanizacji prac rolnych z dotychczas stosowanymi sposobami działania (wycinanie chwastów, zbieranie plonów w większości przypadków robiono ręcznie),
- ograniczone zastosowanie nawozów i brak pielęgnowania upraw.

Głównym czynnikiem utrudniającym modernizację rolnictwa jest w dalszym ciągu niski poziom kultury agrarnej i masowy analfabetyzm ludności wiejskiej.

Aby zapobiec powyższej sytuacji, pod koniec tego okresu, stworzono instytucje "konceptji i transmisji" (tzw. "umiejętność praktyczna"). Mają one dynamizować rozwój gwinejskiego rolnictwa i

⁷ Por. Conference des Nations Unies..., Gwinei - Memorandum économique, vol. I...

zapewnić przejście od tradycyjnego do nowoczesnego rolnictwa opartego na nauce, technice i metodach racjonalnej uprawy. Nazywano je FAPA, tj. Powiatowa⁸ Farma Rolno-Pasterska.

Powstało 30 fakultetów rolno-pasterskich (jeden na region administracyjny).

Do personelu FAPA wchodzi inżynierowie agronomii i zootechniki, leśnicy, kontrolerzy prac rolniczych, kontrolerzy hodowli. FAPA współpracuje w dziedzinie badań i doświadczeń z fakultetami rolno-pasterskimi.

Obok FAPA istnieją komunalne Farmy Rolnicze. Są to spółdzielnie wiejskie, które otrzymują pomoc techniczną od FAPA. Taka polityka modernizacji rolnictwa nie budzi zastrzeżeń.

W tym okresie w przemyśle przetwórczym rozbudowano moce produkcyjne istniejących zakładów i prowadzono modernizację tam, gdzie było to konieczne.

Ważną dziedzinę w tym planie stanowiły również bogactwa mineralne kraju. Są one przecież jedną z największych atrakcji dla kapitału zagranicznego. Uruchomiono produkcję boksytów w trzech kopalniach. Przemysł górniczy zajmuje obecnie nadal ważne miejsce w gospodarce kraju jako źródło dochodów państwa.

3. Wnioski

W warunkach Gwinei, postęp społeczno-gospodarczy jest uwarunkowany przez rozwój rolnictwa. W krótkim i średnim okresie wzrost gospodarczy zależy głównie od intensyfikacji działalności rolniczej. Wymaga ona mobilizacji zasobów całej gospodarki. W istocie poprawa sytuacji w rolnictwie zależy od racjonalnej alokacji zasobów, skutecznej redystrybucji dochodów i zmniejszenia marnotrawstwa. Rząd powinien przebadać skład inwestycji publicznych, żeby sektor nowoczesny nie absorbował kapitałów, które mogłyby być używane bardziej produktywnie w sektorze tradycyjnym.

Służby transportu, komercjalizacja oraz organizacja zaopatrzenia są szczególnie ważne dla wzrostu potencjału rolniczego. Rząd ma trudny wybór w planowaniu inwestycji infrastrukturalnych.

⁸ W podziale administracyjnym Gwinei odpowiada to polskiej jednostce byłego powiatu.

W pewnych przypadkach realizacja projektów górniczych i inwestycji z nimi związanych może mieć dobry wpływ na bilans płatniczy, lecz powodować jednocześnie przesuwanie się w czasie ważnych inwestycji infrastruktury rolnej oraz transportu. Głównym hamulcem wzrostu wydaje się zły stan wprowadzonych infrastruktur, które należałoby ulepszyć. Długofalowym celem jest ulepszenie zasobów ludzkich w rolnictwie i jego modernizacja. Rozpoczęta w tym zakresie polityka powinna być kontynuowana. Aby działalność ostatnio utworzonych instytucji w rolnictwie (FAPA) była skuteczna, państwo musi stworzyć im warunki do pomyślnego startu (urządzenie nawadniające, sprzęt techniczny, nawozy itp.). Duże znaczenie ma zwiększenie produkcji rolniczej i jej specjalizacja. Specyficzne warunki występujące na niektórych obszarach kraju stanowią punkt wyjścia dla wyznaczenia kierunków produkcji rolnej i doboru gałęzi oraz specjalizacji gospodarstw w produkcji wybranych artykułów rolnych.

Niezbędne jest zwiększenie towarowości rolnictwa także na cele eksportowe. Kraj powinien dążyć do odzyskania swojego dawnego miejsca na światowym rynku artykułów rolnych (banany, kawa, ananasy). Produkcja eksportowa stwarza korzystne warunki dla uzyskania dewiz.

Rozwój rolnictwa typu przemysłowego winien być preferowany. Należy dążyć do wzrostu produkcji rolniczej a zwłaszcza eksportowej. Intensyfikacja gospodarki rolnej interesuje zagranicznych inwestorów. Projekty rolne w tym zakresie winny dotyczyć wznowienia i ekspansji kultur eksportowych, dla których Gwinea posiada duży potencjał: kawa, kakao, palma, banany, ananasy i inne owoce tropikalne. Następnie mogłyby być uruchamiane nowe rodzaje produkcji eksportowej rolnictwa, takie jak: produkty hodowlane, kauczuk i drewno tropikalne, na które jest względnie duży popyt.

Stwarzanie długookresowych możliwości przekształcenia struktury rolniczej w kierunku dostosowywania jej do wymagań gospodarki rozwijającej się i do oczekiwanych zmian w gospodarce, zakłada rozwijanie innych działów z rolnictwem bezpośrednio związanych. Dotyczy to przemysłu, handlu, transportu. Jest to koncepcja podporządkowania rozwoju przemysłu potrzebom rolnictwa.

Szczególne znaczenie ma dla kraju uzyskanie środków na uno-

wocześnieńie rolnictwa. Aktualnym zadaniem jest wprowadzenie nowych środków produkcji, które pozwoliłyby uzyskać większe plony i polepszyć warunki uprawy ziemi. Chodzi przede wszystkim o środki nawożenia, budowę urządzeń nawadniających i wprowadzenie lepszych narzędzi rolniczych do pracy ręcznej lub prostych maszyn: pługów, siewników rzędowych, kosiarek itp. Wydaje się możliwe i konieczne, aby kraj podejmował zadania w zakresie industrializacji odpowiednio do swoich aktualnych potrzeb i możliwości technicznych, zaczynając od budowy małych fabryk narzędzi rolniczych oraz prostych maszyn i urządzeń. Rozwój zamierzonej produkcji środków pracy dla rolnictwa musi bowiem odpowiadać aktualnej strukturze agrarnej.

Uprzemysłowienie kraju powinno następować poprzez rozszerzenie produkcji przemysłowej w gałęziach dotychczasowych, tzn. przemyśle lekkim, z założeniem, że wyroby przemysłowe będą służyć zaspokojeniu powiększającego się rynku wewnętrznego (produkcja antyimportowa) oraz potrzebom wymiany międzynarodowej (produkcja proeksportowa).

Istotne znaczenie dla rozwoju przemysłu może mieć kooperacja międzynarodowa oparta na ustalonych planowo podziałach pracy. Zawieranie umowy kooperacyjnej z innymi krajami stwarzałoby podstawy do podejmowania inwestycji w przemyśle środków produkcji w skali nie wewnątrz krajowej, lecz regionalnej. Inwestycje takie realizowane na wspólny użytek albo w przekrojach specjalistycznych przez poszczególne kraje w celu zaopatrzenia rynku zespolonych odbiorców mogłyby przynieść korzyści wszystkim partnerom.

Handel zagraniczny ma duże znaczenie w gospodarce narodowej. Charakter i struktura obrotów tego handlu oraz jego kierunki geograficzne mają duże znaczenie dla całej gospodarki.

Trudności handlu zagranicznego zostały opanowane w niewielkim stopniu w drodze ścisłego ograniczenia zbędnych pozycji importowych. Chodzi o eliminowanie importu artykułów o charakterze luksusowym czy półluksusowym. Należałoby również eliminować z importu artykuły, które mogą być wytwarzane w kraju po zwiększeniu produkcji tych artykułów. Oszczędności uzyskiwane dzięki takiemu ograniczeniu, można przeznaczyć na zakupienie innych niezbędnych towarów.

Natomiast nie można zakładać ograniczenia importu środków inwestycyjnych, gdy kraj jeszcze nie produkuje tych środków. Stąd

konieczność pełnego równoważenia potrzeb w zakresie importu skutecznym wysiłkiem w dziedzinie rozwoju eksportu.

Dobór właściwych kierunków rozwoju produkcji eksportowej uzależniony jest, oprócz wewnętrznych warunków, od oceny możliwości wzrostu zbytu rynków zewnętrznych oraz rosnącego stopnia ich chłonności. Dlatego geograficzna struktura obrotów handlu zagranicznego powinna decydować o bieżącej i perspektywicznej polityce handlu zagranicznego.

W Gwinei transport stanowi jedno z "wąskich gardeł" gospodarki narodowej i istotną barierę dalszego jej wzrostu. Bez nowoczesnego i taniego transportu rozwój gospodarczy jest poważnie utrudniony, niezależnie od tego czy dotyczy to tradycyjnego, czy też nowoczesnego sektora. Najpilniejszym zadaniem w tym zakresie wydaje się być rekonstrukcja i rozbudowa istniejących sieci transportowych, następnie rozwój najbardziej efektywnych ekonomicznie gałęzi transportu oraz właściwa lokalizacja nowych sieci i punktów transportowych, przy uwzględnieniu nie tylko aktualnych, ale również perspektywicznych potrzeb rozwijającej się gospodarki kraju.

Decydującym czynnikiem wpływającym na rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki są odpowiedni specjaliści do spraw planowania w każdym ministerstwie. Ich zadaniem jest ustalenie metod i potrzebnych środków odnośnie do możliwości realizacji planu w swoich ministerstwach i przekazywanie tych ustaleń głównemu organowi planowania. W trakcie realizacji planu powinna być zapewniona odpowiednia koordynacja pomiędzy poszczególnymi gałęziami gospodarki, tak by zapobiegać marnotrawstwu zasobów. Należałoby również prowadzić systematyczną kontrolę realizacji planu co pozwoliłoby na wykrycie nieprawidłowości i natychmiastową ich korektę.

Nagnuma Faro

CONCEPTS OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF GUINEA
BETWEEN 1958-1978
AND THEIR IMPLEMENTATION

The article analyzes concepts of the socio-economic development of Guinea in the period 1958-1978. It presents the country's economic situation during a twenty-year period of its independence. Guinea is usually ranked among the least developed countries in the world. Like all the other countries in this group, it encounters considerable financial, organizational, and manpower difficulties, which hamper implementation of strategic assumptions of the socio-economic development, and consequently limit the effects of the accepted concepts of development.

In the development policy pursued over the past twenty years, there could be distinguished three concepts of development.

The strategy for the period 1958-1978 envisaged harmonious development of all sectors of the national economy. The strategy implemented between 1964 and 1971 gave a priority to the country's industrialization, while that for the years 1972-1977 assumed basing of the country's development on agriculture.

